

SVAR PÅ DIALOGUNDERLAG FÖR NY RIS 2022+

1. Hur kan regionernas styrkor bibehållas och vidareutvecklas?

En av norra Sveriges allra kraftfullaste styrkor är tillit och socialt kapital, enligt EU:s Social Progress Index (SPI)¹. Om regionen i sin plan att bygga upp regionala innovationsnoder inkluderar och investerar i en idéburen innovationsstruktur så kommer Västerbotten att vara agil och snabbfotad när framtida omställningar och möjligheter/hinder dyker upp. Västerbotten har en lång tradition av engagemang och en stark idéburen sektor². De idéburna organisationerna är samhällets "seismologer" med örat mot marken och som känner behoven i samhället ofta långt innan politiken eller näringslivet har kommit på banan. Det rimmar väl med att regionen lyfter fram "förmågan till innovation och transformation är därför en central del i att möta och påverka samhällsutvecklingen". Även rapporten Sociala Innovationer i civilsamhällets organisationer beskriver idéburnas organisationer som betydelsefulla innovatörer och samverkansparter i arbetet med att möta aktuella samhällsutmaningar och uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Idéburna organisationer har en förmåga att upptäcka, formulera och adressera ouppfyllda sociala behov bland olika grupper av människor³.

Med respekt för idéburen sektors egenvärde är det viktigt att hela sektorns förmåga att bidra med innovation och samhällslösningar erkänns, uppmärksammas och bekräftas som en betydande del för den regionala innovationskraften.

För att vidareutveckla regionens innovationsförmåga behöver även förutsättningarna för idéburnas organisationers innovation förbättras. Det görs bland annat genom att utveckla villkor för offentliga bidrag och projektfinsiering som främjar organisationers innovationskapacitet. Öronmärkning, tidsbegränsning och administrationskrav är frågor som påverkar organisationernas möjligheter att prova nya angreppssätt. För att främja sektorns

¹ Europeiska kommissionen, European Social Progress Index.

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/social_progress2020/

² Region Västerbotten, 2020. *Regional utvecklingsstrategi 2020-2030*

³ Lindberg, Malin, 2021. *Social innovation i civilsamhällets organisationer*.

innovationskapacitet är det också viktigt att finansieringsformer inkluderar hela innovationsprocessen, såväl idégenerering, utformning och testning, som behovsidentifiering, mobilisering, implementering, spridning och samhällsförändring⁴.

Det är också viktigt att civilsamhällets representation säkerställs i regionens samverkanskonstellationer för innovation och företagande. Annars riskeras idéburen sektorns perspektiv tappas bort alternativt komma in för sent i processerna samt att strategiska förutsättningsbeslut inte sätts på dagordningen.

2. Hur kan regionens marknadsförmåga stärkas och vilka verktyg är centrala för att uppnå detta?

Att utgå från behovet att Västerbotten behöver stärka regionens marknadsförmåga, utgår från att lösningen på samhällets framtida utmaningar finns hos marknaden och genom tillväxt. De index som tas upp av Region Västerbotten (Regional Innovation Scoreboard och Reglab Innovationsindex) har ett överväldigande fokus på högskola, forskning, citerade publikationer, patent, investeringar i forskning, företagens interna innovationsförmåga etc. Om vi däremot lyfter fram Social Progress Index så ligger vi i topp när det gäller välstånds- och idéburen innovation och infrastruktur i regionen. Om vi har ett annat perspektiv på lösningen dvs utgår ifrån "hur kan regionens välståndsförmåga stärkas och vilka verktyg är centrala för att uppnå detta" så framkommer andra förmågor som behöver stärkas och andra verktyg som är centrala. Se gärna samlad forskning/boken som delvis låg bakom Agenda 2030 "Donutekonomi - sju principer för en framtida ekonomi"⁵.

3. Saknas det strukturer, verktyg eller aktörer?

Regionen behöver ett "mission oriented" arbetssätt, och då behöver vi utveckla stödjande strukturer och förmågor för ett innovationsledarskap. Vi behöver lära oss att driva innovation och transformation med utgångspunkt från värderingar och principer, inte målstyrning och

⁴ Ibid

⁵ Raworth, Kate, 2021. *Donutekonomi - sju principer för en framtida ekonomi*.

indikatorer. Detta eftersom den framtid vi möter är oviss och komplex så det går inte idag att slå fast långsiktiga mål. Om vi istället använder ett värdegrundsdrivet policyarbetsätt, bygger vi beredskap för förändring och resiliens, samtidigt som vi är öppna för nya lösningar och nödvändig samhällstransformation. Regionen tar själv upp att "Organisationer, verksamheter, företag och människor som finns i en region behöver kapacitet för att möta förändring". Och denna förmåga är överordnad strukturer, verktyg och metoder. Och för det behöver vi enas runt vad som är viktigt och värdefullt för vår region, nu och i framtiden, och sedan "jobba i bredd" utifrån ett "mission oriented" arbetssätt.

Genom att bredda Västerbottens innovationsfrämjande arbete kan förutsättningarna för innovation i länet förbättras ytterligare. Det handlar exempelvis om att bättre ta vara på och bättre anpassa strukturen för en mångfald av organisationsformer, verksamhetsmodeller och roller inom civilsamhället. En konkret åtgärd är att tydligare möjliggöra för ideella föreningar, stiftelser och andra organisationsformer inom civilsamhället att ta del av ett innovationsstöd som är anpassad för sektorns logik.

En annan viktig och effektiv insats för att stärka Västerbottens innovationskraft är att öka kunskapen om civilsamhällets roll, särart och förutsättningar bland offentliga tjänstepersoner och politiker. Ökad kunskap är nödvändigt för att möjliggöra långsiktiga innovationsfrämjande beslut och anpassat stöd för idéburna aktörer som vill bidra med innovativa lösningar på våra samhällsutmaningar. Även ökad kunskap inom sektorn i syfte att främja och bygga innovationskapacitet är nödvändigt.

Samverkansformer mellan civilsamhälle och offentlig sektor, näringsliv och akademi behöver utvecklas. Det är viktigt att samverkansformerna är anpassade för olika typer av organisationsformer och roller, för idéburen sektor handlar det exempelvis om relationen mellan röstbärrullen och utförarrollen. Viktiga åtgärder för att stärka samverkan och förbättra samverkansformer är exempelvis att höja kunskapen, anta gemensamma principer och spelregler, målmedvetet arbete för att främja olika typer av partnerskap eller offentliga upphandlingar med social hänsyn.

4. Vilka är de trender och omvärldsfaktorer som i högsta grad påverkar eller kommer att påverka det regionala innovationsekosystemet?

- Klimatomställningen.
- Digitala utvecklingen.
- Ett minskat demokratiskt utrymme bland civilsamhällets organisationer i och utanför Europa. Enligt flertalet civilsamhällesorganisationer som granskar civila utrymmet är det nu fler länder som bidrar till minskat demokratiskt utrymme än tidigare. Det är en global trend som också blir tydligare i Sverige⁶. Ökad politisk styrning och kontroll av civilsamhället försämrar civilsamhällets förutsättningar att verka och bidra till innovativa lösningar på våra gemensamma samhällsutmaningar. Demokrati är en framgångsfaktor och Västerbotten har alla möjligheter att vara i framkant.

5. Hur kan regional samverkan bidra till att ta tillvara möjligheter eller utmaningar kopplade till dessa?

Samverkan i traditionella bemärkelse räcker inte längre till, återigen vi behöver lära oss att arbeta "mission oriented" och leda innovationsutveckling med en större bredd av aktörer. Och det kommer att kräva ett helt nytt politiskt och regionalt ledarskap, som tillåter mångfalden av idéer och förmågor att komma fram och utvecklas i symbios med varandra. Och då krävs ett nytt sätt att tänka och framdriva innovation och transformation dvs ett värdegrundsdrivet policyarbetsätt, där vi bygger beredskap för förändring, resiliens och innovationsförmåga. "Mission oriented" är också nära besläktat med ett människorättsbaserat arbetssätt som i flertalet SOU-rapporter nämns som vägen fram för att leda effektivt med resultat som gynnar individen och medborgaren. Västerbotten satsar på att bygga Sveriges (kanske Europas) första värdegrundsdrivna innovationsstruktur så kommer regionen att ligga i framkant inom ett flertal områden när det gäller innovation och transformation när vi når år 2030.

⁶ Nysta, 2021. *Vidga det demokratiska utrymmet*

För att detta ska ske så krävs det innovation/regional samverkan/handlingskraft på tre plan i samhället. Det krävs **Politisk Innovation** för att utveckla ett nytt ledarskap; det krävs **Teknisk Innovation** för att gå i bräschen för en grön och inkluderande teknisk utvecklingen och slutligen krävs det **Social Innovation** för att utveckla kapacitet och förmåga hos regionens medborgare för att följa med på en digital, hållbar och inkluderande innovations-/omställningsresa.

6. Vilka utmaningar ser ni kopplade till social och miljömässig hållbarhet i arbetet med att stärka länets innovationskraft? Det kan till exempel avse vilka som deltar och tar del av insatser kopplade till innovation och i vilken mån insatser bidrar till en grön omställning.

Vi ser en utmaning kopplat till ökade sociala och ekonomiska klyftor i samhället som påverkar länets innovationskraft och vilka som deltar i insatserna. Enligt siffror från SCB har den ekonomiska ojämlikheten ökat i 275 av landets 290 kommuner sedan 2011, vilket gör Sverige till ett av de EU-länder där skillnaderna ökat mest på senare år⁷. Vi ser både en ökad segregation i städerna och större skillnader mellan stad och landsbygd. Tillitsundersökningar visar att på landsbygden har man mindre förtroende för demokratin, institutionerna, parlamentet, politikerna, EU och framförallt lägre framtidstro som är starkt kopplat till samhällets riktning.

Här spelar den idéburna sektorn en viktig roll. När individer genom demokratiska verktyg kan engagera sig, göra sin röst hörd och driva på för förändring på lika villkor blir tillhörigheten till samhället starkare.

Samtidigt som förutsättningarna för idéburna organisationers innovationsarbete behöver stärkas är det viktigt att sektorn själv fortsätter utveckla sina arbetssätt som möjliggör olika perspektiv och aktörer inom sektorn. Det är en viktig fråga kopplat till den sociala hållbarheten. Det handlar exempelvis om att tillgängliggöra makt för fler, ersätta interna exkluderande strukturer med inkluderande, skapa samsyn och förstärkta länkar mellan etablerade och mindre etablerade organisationer, nätverk och rörelser.

⁷ Ibid

Vinnovas definition av Mission oriented approach:

A mission-oriented approach aims to achieve system change. Actors from different sectors, industries and disciplines gather around a bold, inspiring and measurable objective that must be achieved within a certain time period. The goal should have an impact on society and politics, and be relevant to a large part of the population.

- Missions as a way of working are based on cross-sectoral collaborations.
- The approach requires a mix of top-down and bottom-up initiatives, all with a common direction.
- The work is coordinated by actors at system level, but is based on a joint-force gathering. The changes happen when everyone moves towards the objective formulated together.
- Working this way, you can approach the Agenda 2030 goals differently. The objectives formed in the mission work address real societal challenges that span several of the goals in Agenda 2030